

KOGE MUSE MÕTESTAMINE MITTEFORMAALÕPPES BACHATA ERATUNDIDE NÄITEL

Lisette Liise Lilleorg

Juhendaja: Katrin Karu, PhD

Tallinna Ülikool, Haridusteaduste Instituut

Andragoogika ja täiskasvanuhariduse valdkond

ANNOTATSIOON

Mitteformaalõppes on valdkondi, mille tegevuse esmane või ainuke otstarve ei ole alati õppimine (Elukestva Õppe Strateegia 2020, 2014). Üheks selliseks valdkonnaks, kus lisandub õppimisele meelelahutuslik vabaaja veetmise väärtus ja eesmärk, on hobitants. Uuringu eesmärk oli välja selgitada hobitantsija kogemused bachata eratundides. Poolstruktureeritud intervjuudest kolme bachata hobitantsijaga selgus, et mitteformaalõppes osalevate tantsijate laiemad motiivid hõlmavad endast rohkemat, kui ainult tantsuoskuse arendamist. Samuti selgus hobitantsija kogemustest, et neil on suur valmisolek kogetu ja õpitu mõtestamiseks ning sellele tähenduse loomiseks, mis avaldus tunnis kogetu ja õpitu rakenamises praktikasse. Eratunnis kogetule tähenduse andmiseks kasutati erinevaid praktilisi viise nagu eratunnis filmitud salvestiste analüüsimist ja eratunni järgset reflekteerimist.

Võtmesõnad: hobitantsija, mitteformaalõpe, tähenduse loomine

SISSEJUHATUS

Mitteformaalõpe on Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 (2021) järgi erinevates keskkondades kindlatele huvirühmadele toimuv vabatahtlik õpe, mis on eesmärgistatud ja kindla õppeprogrammi poolt raamistatud. Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014) on mitteformaalõppe mõiste defineerimisel muuhulgas välja toonud, et mitteformaalse õppe puhul ei pruugi õpetamine ja õppimine olla sugugi mitte ainuke ega peamine otstarve. Mitteformaalhariduse valdkonnas tegutsevad praktikud iseloomustavad õpet kui huvide või vaba aja veetmisega seotud tegevust (Leedo & Mekk, 2020). Sellest võib välja lugeda, et mitte alati ei ole mitteformaalõppe alla kuuluvates tegevustes õppimine osaleja jaoks primaarne eesmärk. Siinses töös uurin mitteformaalõpet täiskasvanute tantsuõppe kontekstis, kus tantsimine on eelkõige sotsiaalne tegevus, hobi ja vaba aja veetmise viis, kus õppimine

on justkui sellega kaasnev loomulik nähtus. Ülo Vooglaid (2019) on öelnud, et õppimine toimub ainult mõeldes, luues ja mõtestades. Seda toetab konstruktivistlik õpiteooria, kus õppimist mõistetakse teadmiste konstrueerimise protsessina (Mayer, 1996). Jarvise (1998) sõnade järgi tähendaks see tantsimise kontekstis, et tantsupõrandal kogetu ei arenda veel inimese oskusi, selleks tuleb saadud kogemusele ka tähendus luua (Jarvis, 1998). Siinkohal jääb ähmaseks, millist rolli mängib teadlik õpikogemuse mõtestamine mitteformaalhariduses, kus primaarne eesmärk ei pruugi olla õppimine. Seda eelkõige üks-ühele õppes, kus võib grupi tundidest suurema tunni maksumuse tõttu eeldada, et tantsija motiiv ei ole enam niivõrd oma vaba aja veetmine, kuivõrd personaalsel tasandil arenemine.

Uurimistöö teemani jõudsin isikliku kogemuse kaudu, sest olen hobitantsija ja täiskasvanud õppija rollis. Mõistsin, et kasutasin uue tantsustiili, bachata, õppimisel alatedlikult sarnast õppimise viisi, mida ülikoolis andragoogika õpingutel. Eratundide lõpus toimus refleksioon, kus analüüsisin koos oma õpetajaga tunnis kogetut, mis olid minu edusammud ning mis vajab veel harjutamist. Kui ma tunni lõpus ühise kokkuvõtte tegemise palve oma õpetajale esimeses eratunnis esitasin, oli ta väga üllatunud, kuna mitte keegi ei olnud seda talt varem palunud. Varasemas uuringus on Leedo ja Mekk (2020) välja toonud probleemi, et mitteformaalõppe praktikud kirjeldavad mitteformaalõpet küll oma kogemuse abil, kuid ei loo selle kogemuse ja õpitu sisu vahel seoseid, mistõttu jääb kogemusele antud tähendus andmata. Nii võib välja tuua, et mitteformaalõppe praktikute endi õpikogemus jääb mõtestamata, kuigi nende roll on toetada õppes osalejat. See viis mind küsimuseni, kui palju tantsijad mõtestavad teadlikult ja vahetult oma õpikogemust.

Eestis on täiskasvanute tantsumaastikul käsitletud tantsu kui sporti või rekreatiivset tegevust, kus on uuritud eelkõige tantsijate motivatsiooni ja tantsimise motiivi, mille tulemustes kerkib esile tantsijate rahulolu, eneseväljendamise vajadus, vaimne ja füüsiline heaolu, kuuluvustunne, argisest rutiinist eemale saamine ning spordi puhul, võistlemas käimine (Palts, 2010 & Sikk, 2018). Täiskasvanute tantsuõpet mitteformaalsel tasandil ja hobitantsija õpikogemuse mõtestamist käsitlevat uurimust Eestis veel aga avaldatud pole.

Probleemist tulenevalt on seminaritöö eesmärk välja selgitada, millised on hobitantsija kogemused bachata eratundides.

Sellest tulenevalt püstitan uurimuses järgneva uurimisküsimuse:

1. Millise tähenduse annavad täiskasvanud õppijad bachata eratundides kogetule?
2. Kuidas mõtestavad täiskasvanud õppijad eratundides saadud õpikogemust?

Lähtuvalt soovist uurida inimese kogemust viisin läbi kvalitatiivse uuringu, mille andmekogumismeetodiks valisin poolstruktureeritud intervjuud kolme mitteformaalõppega tantsukeskuse X ühe treeneri eratundides käiva bachata hobitantsijaga. Uurimistöö tulemused on kasulikud eelkõige hobitantsijale ja tantsutreenerile, aga ka kõikidele teistele mitteformaalõppes osalejatele ning juhendajatele, kes soovivad oma mitteformaalsel õpiteekonnal mõtestada oma kogemusi või suunata ja toetada oma juhendatavat selle tegemisel. Uuringu tulemused aitavad mõista, millised on hobitantsija kogemused eratundides ning kuidas nad saadud kogemusi mõtestavad.

ÕPPIMINE TÄISKASVANUNA MITTEFORMAALÕPPES

Tiiu Kuurme (2011) on tõdenud, et sündides inimeseks, pole võimalik õppimist vältida. Kui väikese vahetult maailma kogeva lapse jaoks on õppimine paratamatus ja noorukieas koolis õppimine eelkõige kohustus, siis täiskasvanu õppimine on korraga nii vältimatus kui ka vabadus, kus õpitakse nii vajaduse kui ka võimaluse tõttu (Kuurme, 2011). Üheks õppevormiks, kus selline vajadusel või vabadusel põhinev õpe toimuda võib, on mitteformaalõpe. Sellel on palju teineteisele sarnanevaid definitsioone, mis varieeruvad vastavalt kontekstile, kuid Eestis võib pidada laiemale üldsusele tuntuks Haridussõnastiku (n.d) definitsiooni, kus mõistetakse mitteformaalõpet kui vabatahtlikku õpet, mille eesmärk on ennast arendada erinevates keskkondades, seda just väljaspool kooli konteksti. Mitteformaalhariduses tegutsevad praktikud toovad lisaks välja mitteformaalhariduse komponendid, selgitades, et mitteformaalõpe on inimese enda huvidest lähtuv tegevus, kus õppijale võib piisata õpikogemusest endast, selle protsessist ning saadud eduelamusest avastades niiviisi oma võimeid (Leelo & Mekk, 2020). Mitteformaalõppes omandatakse teadmisi ja oskusi eelkõige igapäevakogemuste ja suhtlemise kaudu (Autio jt, 2013), kus õppimise protsessis vastutab õppija oma tulemuse eest ise (Leelo & Mekk, 2020). Seda toetab asjaolu, et täiskasvanud õppija jaoks on õppimine põimunud talle oluliste rollide, tegevuste ja kohustustega (Märja jt, 2021). Seega täiskasvanud inimese jaoks on õppijaks olemine tema vabatahtlik ja teadlik valik, mida teadlikumalt ta endast kui õppijast on, seda tulemuslikum on õppimine, sest kogemustega kaasnevad arusaamad, uskumused ja hoiakud on tähenduse loomise ja tõlgendamise osa (Märja jt, 2021). Mitteformaalõpet mõistan kui huvidest lähtuvat eesmärgistatud ja struktureeritud vabatahtlikku õpet, mille peamine eesmärk ja otstarve ei pruugi olla alati ainult õppimine, ning mis toimub väljaspool kooli väga erinevates

keskkondades. (Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020, 2014, Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035, 2021 & Leelo & Mekk, 2020)

KOGEMUSE MÕTESTAMINE JA ÕPITULE TÄHENDUSE LOOMINE

Õppimine oma olemuselt hõlmab Larissa Jõgi (2021) sõnul kogetule ja õpitule tähenduse loomist, mis eeldab õppijalt lisaks suuremale eneseteadlikkusele ka suuremat aktiivsust, iseseisvust, vastutust ja valikute tegemise võimet. Õppimisel täiskasvanueas on kogemusel, selle mõtestamisel ja õpitule tähenduse loomisel oluline roll.

Inimese õppimise eelduseks on tema kogemus. Sekundaarsest kogemusest õppimisel on teadmine, mida edastatakse ühelt inimeselt teisele, see on lihtsalt teadmine “mida” või “kuidas”, mis ei anna inimesele veel antud oskust. Primaarne kogemus on teadmise “mida” või “kuidas” ise läbi proovimine ja n-ö enda omaks tegemine. Jarvis on selle teooria näitlikustamiseks toonud male õppimise, kus mängureeglite ära õppimine on sekundaarne kogemus, see on lihtsalt mingi teadmine, millest ei piisa veel mänguoskuse saavutamiseks. Malet ise mängides, muutuvad need mängureeglid läbi oma kogemuse inimese enda teadmiseks ehk primaarseks kogemuseks. (Jarvis, 2011) Siinses seminaritöös tähendab see, et tantsu õppimisel on praktilal, mis sisaldab tantsuliigutuste ise läbi tegemist ja harjutamist, eriti oluline roll.

Sarnaselt kogemusega käsitleb Jarvis õppimist läbi kahe aspekti, omamise ja olemise, kus esimene on orienteeritud informatsiooni ja teadmiste omandamisele jättes seejuures tahaplaanile enda teadmiste konstrueerimise ja tähenduse loomise, ning teine on orienteeritud läbi suhtluse ja dialoogi ise teadmiste loomisele, olles seejuures iseseisev, ennastjuhtiv, aktiivne ja refleksiivne. Seevastu omamise orientatsiooniga õppija puhul on iseloomulikud jooned abitus, ebakindlus, õpiharjumuste puudumine ning vähene vastutus-, suhtlemis- ja refleksiivsus võime. (Jarvis, 1992) Näen antud kahe teooria vahel seoseid, kus õppimine omamise kujul on domineerivaks sekundaarsed kogemused ning mille tõttu teadmised ei saa õppijapoolset tähendust, mis omakorda tähendab, et õppijal puuduvad seosed oma kogemuse ja teadmise vahel. Seetõttu on oluline anda oma kogemusele tähendus ning teha see justkui päriselt enda omaks.

HOBITANTSIJA JA BACHATA KUI HOBITANTS MITTEFORMAALÕPPENA

Haridussõnastik (*n.d*) on mõistet hobi defineerinud kui lemmikharrastust, meelistegevust ja huviala. Hobitants ja hobitantsija ei ole üldtuntud terminid, mistõttu pole sellel ka konkreetset

definiitsiooni. Erinevad tantsukeskused on hobitantsu pidanud kui regulaarseks tantsimiseks, millest on välja kasvanud elustiil (Tango, n.d & Tantsumeka, n.d) Oma töös mõistan hobitantsu vastavalt hobi mõistele regulaarset harrastus eesmärgil tantsimist, mis ei ole orienteeritud ainult võistlusele. Sellest tulenevalt on hobitantsija tantsija, kelle jaoks on tantsimine eelkõige vaba aja veetmise viis või lausa elustiil, kus on tal võimalus oma oskusi endale ise seatud eesmärkide põhjal arendada, ega võta seda kui tippspordiala, mille väljundiks on võistlustel esinemine.

Eestis tegutsevad mitmed tantsukeskused, kus on võimalik bachata tantsustiili õppida. Nende kodulehekülgedelt tuleb esile suhtumine, et lisaks improvisatsioonilise seltskonnatantsu oskuse omandamisele, pakub tantsimine nende tantsukeskustes mitmekülgseid võimalusi oma vaba aja lõbusaks veetmiseks ning uute inimestega tutvumiseks (Bachata Studio, n.d; Casa de Baile, n.d. & Latin Passion, n.d). Tallinnas tegutsev tantsukeskus Casa de Baile (n.d.) on oma kodulehel konkreetselt välja toonud: “Me ei koolita elukutselisi tantsijaid, vaid õpetame inimesi tantsust rõõmu tundma.” Seetõttu mõistan bachata tantsustiili Eesti kontekstis hobitantsuna, mida võib pidada tänu oma huvipõhise ja vabatahtliku õppevormile mitteformaalõppeks.

Bachata on tantsu ja muusika žanr, mis pärineb Dominikaani Vabariigist (Tumblin, 2020). Bachata tantsustiil on oma iseloomult paaristants, kus tantsupartneritel on reeglina soopõhiselt omad rollid, milleks on mehel juhi ja naisel järgija roll (Tumblin, 2020). Need terminid esinevad ka uuringu tulemuste osas, millele lisaks kasutatakse bachata tantsijate kogukonnas ka *social*’id terminit, mis tähistab bachata tantsupidusid.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et bachata tantsustiil on Eesti kontekstis oma olemuselt hobitants, mis oma õppe vormilt ja eesmärgilt on mitteformaalõppe, kus täiskasvanud õppija ehk hobitantsija eesmärgid õppes osalemiseks on mitmetahulised.

METOODIKA

Töö eesmärgist lähtuvalt kasutasin uuringus kvalitatiivset uurimisviisi, kuna see võimaldab üksikasjalikult kirjeldada ja analüüsida inimkogemusi, nende sisu ja tähenusi (Marvasti, 2004). Viisin läbi kolm poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuud olid individuaalsed, põhinesid intervjuu kaval (Lisa 1), sisaldasid 13 küsimust ja kestsid keskmiselt 30 minutit. Poolstruktureeritud intervjuude vorm andis intervjuueeritavatele võimaluse rääkida oma kogemusest vabalt (Laherand, 2008), hoides seejuures uuringu üldised teemakatekooriad intervjuueeritavatel sarnased.

Valimi moodustamiseks kasutasin sihipärase valimi põhimõtet, kuna minu uuringu puhul oli tähtis leida infokandjaid, kellel on konkreetse uuritava ilminguga isiklik kogemus (Laherand, 2008). Uuringus osalemise kriteeriumiks oli ühe kindla bachata tantsustiili treeneri eratundide kogemuse omamine, kuna soovisin uurida tantsukogemuse erinevust sama treeneri käe all. Intervjueeritavate leidmiseks pöördusin tantsukeskuse X ühe bachata tantsustiili eratreeneri poole, kes andis mulle oma kolme sellel ajaperioodil eratrennides käinud tantsija kontaktid. Personaalses uuringus osalemise kutses küsisin intervjuerimise nõusolekut, tutvustasin oma töö teemat ja eesmärki ning selgitasin anonüümsuspõhimõtet.

Kolmest intervjuust kaks toimusid intervjueritavatele tuttavas keskkonnas, tantsukeskuse saalides, kuid üks intervjuu toimus intervjueritava haigestumise tõttu veebivahendusel Zoomi keskkonnas. Intervjueeritavatel palusin kaasa võtta vabalt valitud pildi, mis iseloomustab neid tantsijana, eesmärgiga häälestada neid varakult intervjuuks. Kohtumise ajal aitas kaasa võetud piltidest rääkimine oma kogemuse avamisele kaasa. Intervjuu alguses rääkisin üle uurimisprotsessiga seonduvad detailid ning küsisin nõusolekut intervjuu lindistamiseks. Salvestatud intervjuu helifailid transkribeerisin kasutades veebipõhise kõnetuvastuse programmi “Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service” (Olev & Alumäe, 2022), mida hiljem käsitsi korrigeerisin. Transkribeerimise käigus andsin igale intervjueritavale anonüümsed koodnimed: T1 (tantsija 1), T2 ja T3. Transkriptsioonide kogumaht oli 18 lehekülge.

Andmete analüüsimiseks kasutasin kvalitatiivset sisuanalüüsi meetodit, mis võimaldas analüüsides lähtuda kogutud andmetest ja võrrelda nende sisu olemasolevate teooriatega (Laherand, 2008). Andmeid analüüsisin induktiivselt. Esmalt kodeerisin transkriptsioonid, mille põhjal lõin koodipuu, mis koosnes teemakategooriatest, kategooriatest ja alakategooriatest. Analüüsisin ka intervjueritavate kirjeldusi nende poolt valitud piltide põhjal (Lisa 2), mille tulemusena selgus teemakategooria “tantsimise tähenduslikkus”.

Uuringu piirangud seisnevad eelkõige valimi suuruses ja koosseisus, sest uurimuse tulemused põhinevad ainult kolme bachata tantsustiili hobitantsija kogemusel. Samuti on kõik intervjueritavad ühe ja sama eratreeneri õpilased, mistõttu võivad tulemused olla mõjutatud konkreetse treeneri õpetamisstiilist ja tema loodud õpikeskkonnast, mis ei pruugi esindada kõigi eraõpilastest hobitantsijate kogemusi ning nende mõtestamise ja tähenduse loomise praktikaid.

TULEMUSED

Uurmistöö tulemused esitan teemakategooriate, kategooriate ja alakategooriate kaupa, mida ilmestab tsitaaditega läbiviidud intervjuudest. Tsitaadid on eristatavad kursiivkirjaga ning neil on välja toodud intervjuueeritava kood T, mis tähistab tantsijat, koos intervjuu läbiviimise numbriga. Tsitaatidest olen illustreerival eesmärgil eemaldanud korduvad side- ning parasiitsõnad, eemaldatud pikemaid fraase tähistavad kaldkirjade vahel olevad mõttepunktid (/.../).

Tantsijate kogemuste analüüsimise käigus eristusid kolm teemakategooriat: (1) tantsimise tähenduslikkus, (2) tantsutunnid ja (3) eratunni tantsukogemuse mõtestamine.

Tantsimise tähenduslikkus

Tantsimise tähenduslikkuse teemakategoorias tuli analüüsi käigus esile kolm kategooriat, mis ilmestavad intervjuueeritavate tantsimisega seotud kogemuste tähenduslikkust: (1) tants kui emotsioon, (2) tants kui võimalus, (3) tants kui peidupaik (joonis 1).

Joonis 1. Tantsimise tähenduslikkus

Tants kui emotsioon avaldus kahe alakategooriana, milleks olid emotsioon ja tunne. Intervjuueeritavad tõid välja, et tantsimine mõjutab nende emotsioone positiivselt (näide 1). Seda kogevad nad eelkõige tantsimise ajal, kuid toodi välja, et sageli kandub emotsioon edasi ka eraellu, mis väljendub paremas enesetundes (näide 2). Tantsimist laiemalt kogetakse meelelahutusliku tegevusena, mis annab tantsijale hea tunde (näide 3).

- (1) */.../ kui mul on olnud halb tuju ja ma lähen trenni, siis ma üldiselt 90% ajast tulen sealt alati positiivse emotsiooniga tagasi /.../ (T2)*

- (2) */.../ ma tunnen ennast peale tantsimist väga palju paremini. (T2)*
- (3) */.../ mul on lõbus, tunnen ennast tantsides vabana ja sellise hea tunde tekitab /.../ (T1)*

Tants kui peidupaik kategoorias ilmnes, et intervjuueeritavate jaoks on tantsimisel teraapiline ja meditatiivne toime (näide 4), mis annab võimaluse oma argielulised mõtted kõrvale panna, põgeneda murede eest ja nautida hetkelist vabadust, lastes tantsimisel nii keha kui ka vaim üle võtta (näide 5). Intervjuueeritavad toovad välja, et tants tänu oma meditatiivsele toimele annab tantsijale võimaluse olla hetkes kohal ja tunnetada nii tantsimist, tantsupartnerit kui ka muusikat (näide 6).

- (4) */.../ kui inimesed tegelevad erinevate meetoditega, kes joogaga, kes meditatsiooniga, siis minu jaoks tants ongi see minu n-ö meditatsioon /.../ (T3)*
- (5) */.../ selline escape (e.k põgenemine) igapäeva muredest ja koht, kus ma saan lihtsalt vabaks lasta, nautida, lihtsalt mitte mõelda (T1)*
- (6) */.../ tulen sellest igapäevasest mõtete virvarrist välja /.../ et ma olen hetkes kohal ja tunnetan, kas siis juhtimist või muusikat /.../ (T3)*

Tants kui võimalus kategoorias tõid intervjuueeritavad välja, et tants on justkui kunst ja tantsija kunstnik, läbi mille avaldub tantsija loovus ja võimalus ennast väljendada (näide 7). Selgus, et tantsimine võimaldab kogeda eneseväljendust ning energia ja enesekindluse laengut (näide 8).

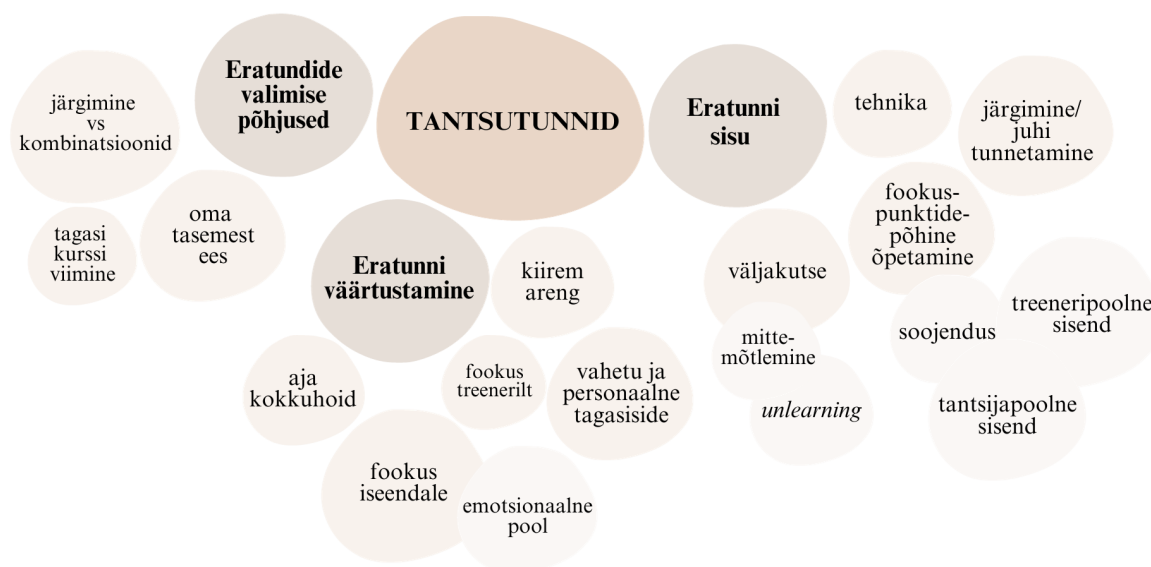
- (7) *See kuidagi on selline ilus kunstivorm, viis kuidas ennast väljendada. (T2)*
- (8) */.../ see annab mulle hästi palju energiat, enesekindlust /.../ (T2)*

Lisaks ilmnes, et tantsu hinnatakse tema mitmekülgsete stiilide tõttu, kuna võimaldab valida sobiva tantsustiili vastavalt oma eripäradele või ootustele, olgu selleks antud uuringus siis soov vigastustest hoiduda (näide 9) või ennast ületada (näide 10)

- (9) */.../ mul on põlvevigastus mõlematel põlvedel /.../ bachata on üks vähestest, mida ma saan tantsida, kuna seal ma tunnen, et mul on kõik hästi kontrollitud liigutused /.../ (T2)*
- (10) */.../ tundsin, et tegelikult oleks aeg uuesti mugavustsoonist välja tulla /.../ siis mõtlesin, mis on praegu kõige hirmsam mu jaoks, ja paaristants. (T1)*

Tantsutunnid

Teemakategooria Tantsutunnid jagunes kolmeks kategooriaks, mis väljendavad eratunni sisulisi kogemusi: (1) eratundide valimise põhjused, (2) eratunni väärtustamine, (3) eratunni sisu (joonis 2).

Joonis 2. Tantsutunnid

Eratundide valimise põhjused avaldusid kolme alakategooriana. Esile tulid kogemused, mis ilmetasid, miks tantsijad otsustasid grupitundidele lisaks või selle asemel eratunde võtta. Intervjueeritavad kogesid, et eratunnid võimaldavad keskenduda tantsija järgimise arendamisele, sest treener ehk juht oskab seda juba õigesti teha, vastupidiselt grupitundidele, kus tantsupartnerid alles õpivad, kuidas uut kombinatsiooni partnerile üldse juhtida (näide 11). Seetõttu on järgial võimalik õppeprotsessi paremini mõista ja paremaks järgijaks saada, mitte niivõrd uusi tantsukombinatsioone ära õppida, mis naise ehk järgija kontekstis ei ole nii oluline (näide 12).

(11) /.../ isegi kui ma tahtsin, sain liigutuse teooriast aru, ei saanud ma isegi seda proovida, sest ei juhitud ära või siis juhiti valesti /.../ ma hakkasin ise tegema, mitte ei kuulunud juhti /.../ siis ma sain aru, et okei, tegelikult ma päriselt ei saa aru, kuidas järgida (T1)

(12) /.../ naise jaoks ei peaks olema absoluutselt oluline social dance (e.k seltskonnatants) kontekstis, /.../, et ma peaksin mäletama mingit kombinatsiooni või liikumisi, et tegelikult tema peaks selle lihtsalt ära juhtima. (T3)

Intervjueeritavate kogemustest tuli esile, et kuna paaristantsus õpivad järgijad paratamatult kiiremini kui juhid, on üheks eratunni eelistamise põhjuseks tantsija kiirem areng oma taseme grupiga võrreldes, mistõttu võib neil grupitunnis hakata igav (näide 13) või tekitada tunnet, et selle taseme grupitunnid ei soodusta nende arengut soovitud määral või kiirusel (näide 14). Seetõttu minnakse eratundidesse, et tõsta oma taset, et liikuda edasi kõrgema tasemgrupi tundidesse, mis toetab paremini nende arengut (näide 15).

- (13) */.../ tihtipeale arenevad kiiremini ja neil hakkab juba algajate tundides igav /.../ (T3)*
- (14) */.../ ma ise tundsin seda, et mu võimekus on olemas neid asju teha, aga lihtsalt grupitund ei liigu nii kiiresti edasi /.../ (T2)*
- (15) */.../ et nad ei loobuks seal käimisest, ma olengi soovitanud, et võtke mõned eratrennid ja liituge mõne edasijõudnute kursusega, kus on juba oskajamad mehed. (T3)*

Intervjueeritav, kes on staažikas bachata tantsustiili tantsija tõi välja, et eratunnid on hea viis, et ennast pärast pikka pausi uute trendidega kurssi viia (näide 16).

- (16) *Ma tahtsin ennast uuesti kurssi viia, et mis on need uued elemendid või liikumised või moodsad asjad, mida tehakse. (T3)*

Eratunni väärtustamise kategoorias ilmestavad intervjueeritavate kogemused põhjuseid, miks nad eratunde hindavad ja nendes meelsasti käivad. Kõik intervjueeritavad tõid välja, et eratundides toimub nende areng palju kiiremini kui grupitundides (näide 17), eelkõige seetõttu, et seal on treeneri kogu fookus ainult ühel õpilasel (näide 18), mis võimaldab omakorda anda tantsijale vahetut ja personaalset tagasisidet (näide 19).

- (17) */.../ ma õpin ja arenen eratrennides kõige kiiremini. Minu jaoks see üks eratrenn võrdub 10 sellise tavalise grupitrenniga /.../ (T3)*
- (18) *Sa oledki 100% treeneri päralt, tema on sinu päralt, kogu fookus on õpilasel /.../ (T1)*
- (19) */.../ sa saad paremat tagasisidet eratrennis. /.../ kui sul on küsimusi, sa saad nendele küsimustele kohe vastused (T2)*

Lisaks toovad intervjueeritavad kiire arengu lisatahuna välja aja kokkuhoiu olulisuse eratundides, kus tänu treeneri kontsentreeritud fookusele ja tagasisidele on tantsijal võimalus saavutada tulemus väiksema ajaga (näide 20).

- (20) *Kuna see on minu jaoks lihtsalt aja kõige mõistlikum kasutus, ehk mul ei ole täna lihtsalt piisavalt aega ja ressursi, et käia niimoodi iganädalastel sellistel nagu rühmatreeningutel. (T3)*

Eratund soodustab tantsija keskendumist iseendale ja võimaldab lisaks tehnika arendamisele tegeleda sügavamalt ka emotsionaalse poolega, mis mõjutab tantsija arengu füüsilisi tulemusi, näiteks kui kergesti on ta võimeline vaimselt järgima uusi liigutusi või millise emotsiooni ja tunde ta tantsu sisse paneb (näide 21).

- (21) */.../ sügavale minna mingitesse põhjustesse, miks näiteks mingid asjad välja ei tule veel, miks sul näiteks bachatas järgijana blokk on, et me isegi tegeleme nende muredega /.../ ma suudan rohkem fokusseerida endale /.../ kuidas ma nagu ka emotsionaalselt tantsin (T2)*

Eratunni sisu kategoorias ilmnes, et eratunnis õpivad intervjuueeritavad sisuliselt eelkõige järgimist, mis hõlmab partneri ja tema kontakti tunnetamist, ning teiseks tantsu korrektset tehnikat, kuhu alla läheb nii kehatöö tantsuliigutustes (näide 22), kehahoiak ja raam, mis on paaristantsus hea järgija ja juhi eeldusteks (näide 23). Juhi ja järgija omavahelise kontakti ja juhi juhiste selguse ning järgija järgimise võimalikkuse alus on samuti õige tehnika, hoitud raam.

(22) */.../ kõige rohkem ikkagi seda, et kuidas päriselt järgida ja tehnika lihvimine üleüldiselt /.../ seda tunnetamist /.../ ja liigutuste lõpuni tegemist. (T1)*

(23) */.../ et sul oleks see tehnikate baas, et näha, kuidas oma keha hoida, kuidas raami hoida /.../ (T3)*

Eratundi kirjeldades tõid intervjuueeritavad esile, et tantsuõpe toimub fookuspunktidele keskendumise kaudu, kus esmalt tehakse soojendus, mille järel võetakse fookusesse paar punkti või teemat, millega selles tunnis tegeletakse (näide 24). Fookuspunkti sisend võib tulla nii tantsijalt endalt kui ka treenerilt, vastavalt nende omavahelisele suhtlusele ja tantsija ootustele (näide 25).

(24) *Algul on soojendus /.../ ja siis on tavaliselt mingi paar fookuspunkti, mis treener annab. Ja siis hakkab hakkama selle kallal töötama. (T1)*

(25) *Ta küsib tavaliselt minu käest, et kas ma tahan midagi ise õppida, kas mul on midagi, mida ma tahan enda juures parandada, mingid uued liigutused, mida ma tahan õppida, mis iganes. /.../ või siis ta lihtsalt ise ütleb mulle, kui mul ei ole mõtteid. (T2)*

Intervjuueeritavate kogemustest ilmnes, et eratundides seistakse silmitsi mitmete väljakutsetega, kus üheks keerukaimaks ülesandeks järgijale on mitte ette mõelda ehk ennustada tantsupartneri liigutusi, vaid n-ö kuulata oma kehaga, mida tantsupartner talle juhib (näide 26), sest erinevaid kombinatsioone tundides õppides ja korduvalt läbi tehes, muutuvad need järgijale juba tuttavaks ja etteaimatavaks, mistõttu on väga kerge neid justkui ise tegema hakata, unustades seejuures juhti kuulata ja kaotades seeläbi omavahelise kontakti. Siin tuleb esile teine väljakutse, milleks on kehamällu jäänud tehniliselt valesti õpitud kehatöö ümberõppimine ja selle kehamälust välja juurutamine (näide 27).

(26) */.../ järgijana võimalikult vähe mõelda ja pigem keskenduda sellele kehatööle. (T3)*

(27) *Mulle on pigem väljakutseks täna see unlearning (st ümberõpe). Ehk ma olen nagu tohutult palju mingit kombinatsioone ja liikumisasju õppinud, mis on minu keha mällu jäänud, aga mis ma olen tehniliselt valesti omandanud. (T3)*

Eratunni tantsukogemuse mõtestamine

Eratunni tantsukogemuse mõtestamise teemakategooria jaguneb neljaks kategooriaks, mis ilmestavad tantsija kogemuse mõtestamise viise, vorme ja esinemist eratundides: (1) suhtumine, (2) eratundide filmimine, (3) tantsija refleksioon tunni lõpus, (4) praktika (joonis 3).

Joonis 3. Eratunni tantsukogemuse mõtestamine

Suhtumise kategoorias toob staažika tantsukogemusega intervjuuerija välja, et tema jaoks on oluline olla avatud suhtumisega, kuna vaatamata oma pikale kogemusele, on alati midagi juurde või ümber õppida, parandada või täiustada, sest lisaks tantijale areneb pidevalt ka tantsustiil ise uute liigutuste ja lahenduste näol edasi, millega kaasas käia (näide 28).

(28) *Et kui sa mõtled, et ma olen nii palju aastaid ju õppinud või tantsinud, et mis mul ikka siin enam, tegelikult ei ole nii, tegelikult on nii palju, isegi treener, kui ta tuli Hispaaniast tagasi, ütles, et tead mingid asjad, mis ma olen sulle rääkinud, ma võibolla nüüd räägin hoopis teistmoodi /.../ (T3)*

Eratundide filmimine on üks praktiline viis, mida intervjueeritav välja tõi kogetule tagasi vaatamiseks ja enda jaoks õpitu läbi mõtlemiseks, analüüsides seejuures oma arengukohti ja leides fookuspunkte, mida praktikas edaspidi jälgida (näide 29).

(29) */.../ ma filmin enamus tantse ja siis me ise tavaliselt pärast vaatan need läbi. Ja juba sealt mul näiteks tihti tulevad mingid asjad, mis ma panen endale, kas märkmeks või ise proovin meeles hoida, et kohe social'itel (st tantsupeol) keskenduda sellele. (T1)*

Tantsija refleksioon tunni lõpus on teine praktiline ja teadlikum kogemuse mõtestamise vorm, mida tantsija eratunnis õpitust ja kogetust kokkuvõtte tegemiseks kasutab (näide 30).

(30) *Ma olen märganud, et ma üritan iseenda jaoks alati tunni lõpus defineerida need mingi paar kuni kolm asja, mis ma enda jaoks õppisin ja mida kõrvale panna /.../ (T3)*

Praktika on kategooria, mis ilmestab kõigi kolme intervjueeritava kogemust. Nad tõid välja, et kogetu kohene praktikasse rakendamine, minnes pärast eratrenni kohe harjutuspeole, on

üks moodus, kuidas õpitut teadvustada ja kinnitada (näide 31). Praktika annab väljundi eratunnis õpitu rakendamiseks (näide 32).

(31) */.../ esmaspäevased trennid, õhtul hilja, et ma saan kohe pärast seda minna peole ja nende asjade peale mõelda. Et kohe praktikasse panna, nad saada keha mällu /.../ (T3)*

(32) */.../ kõik see, mis ta mulle eratunnis tagasisidet annab või mingeid nippe annab /.../ ma rakendan seda pärast praktikasse, ehk siis kas grupitundides või social'itel (st. tantsupidudel) (T2)*

ARUTELU JA KOKKUVÕTE

Uuringu eesmärgiks oli kaardistada täiskasvanud õppijate kogemusi mitteformaalõppes bachata eratundide näitel. Selleks viisin läbi kolm intervjuud bachata eratundides käiva hobitantsijaga. Uuringu tulemustest selgus, et tantsimine on hobitantsija jaoks väga mitmetel põhjustel tähenduslik. Läbi tantsimise kogetakse erinevaid emotsioone ja tundeid, see võimaldab hobitantsijal lasta end vabaks ja pugeda justkui reaalse elu eest hetkeks peitu. Lisaks annab tantsimine energiat ja enesekindlust, võimaldab ennast loovalt väljendada ja ennast ületada. Küll aga ei tasu mainimata jätta, et keegi hobitantsijatest ei pannud ennast tantsimise tähenduslikkusest rääkides ja iseennast tantsijana kirjeldes kordagi otseselt õppija rolli. Seda toetab mitteformaalõppe olemus, kus õppimine ei pruugigi alati olla peamine otstarve (Eesti elukestva õppe strateegia 2020, 2014). Nii tuli ka uuringust välja, et mitteformaalõppes osalevate hobitantsijate laiemad motiivid hõlmavad endast rohkemat, kui ainult tantsuoskuse arendamist. Küll aga on õppimine põimunud täiskasvanud õppija jaoks talle oluliste rollide ja tegevustega (Märja jt, 2021), mis siinses uuringus tähendab, et isegi kui hobitantsija ei pane ennast teadlikult õppija rolli, siis tantsides vaba aja sisustamise ja meelelahutuslikul eesmärgil, kus tema teadlik fookus on tantsimistegevusel, toimub õppimine sellega paralleelselt, kuid see on pigem varjatud või alateadlik.

Õppimine hõlmab suurel määral kogetule ja õpitule tähenduse loomist, mis eeldab hobitantsijalt eneseteadlikkust, aktiivsust, iseseisvust, vastutust ja valikute tegemise suutlikkust, mida rõhutatakse ka täiskasvanuõppimise teoreetilistes seisukohtades (nt Märja jt, 2021). Uuringu tulemustest selgus, et hobitantsijatel esineb nende eelduste olemasolu kaudu valmisolek kogemuste mõtestamiseks. Suurem eneseteadlikkus avaldub uuringu tulemustest hobitantsija võimalusena viia fookus ainult iseendale sh oma emotsionaalsele poolele. Suurem aktiivsus avaldub eratunni olemuses, kus tegemist on üksühele õppega ja

kogu fookus treenerilt koondub ainult õppijale, mis tähendab, et hobitantsija on aktiivselt kaasatud kogu tunni ulatuses. Iseseisvus ja vastutus väljenduvad uuringu tulemustes hobitantsijate hoiakutes ja valikutes, mida iseloomustab eelkõige hobitantsijate püüdlus eratunnis õpitut rakendada praktiliselt ka mujal grupidundides või harjutuspidudel. Viimaks valikute tegemise suutlikkus väljendub uuringu tulemustes hobitantsijatel eratunnis fookuspunkti valimise kaasarääkimise võimaluses ja võimes põhjendada, miks otsustati grupidundidele lisaks või nende asemel eratunde võtta.

Leelo ja Mekk (2020) on välja toonud, et mitteformaalõppes võib õppijale piisata õpikogemusest endast, selle protsessist ning saadud eduelamusest, kuid uuringu tulemustest selgus, et kogemuse mõtestamisel ja uue teadmise ülekandmisel praktikasse, on hobitantsijate jaoks oluline roll. Hobitantsijad mõtestavad eratunnis saadud teadmisi ja kogemusi praktikasse rakendamise kontekstis, seda nii tantsides grupidundides kui ka harjutuspidudel. Nende üks eesmärkidest on kinnitada kogutud teadmised ja oskused kehamällu. Kogemuse mõtestamise praktikana toodi esile eratundide filmimist, mis võimaldab tunnis õpitut hiljem uuesti vaadata ja ennast analüüsida. Kolmest uuringus osalenutest üks, kõige staažikam hobitantsija, tõi lisaks välja vahetu, teadliku ja mõtestatud refleksiooni tunni lõpus, kus ta mõtleb enda jaoks läbi, millised olulised õpikogemused ta endaga sellest tunnist kaasa võtab.

Peter Jarvis (1992) käsitleb õppimist omamise ja olemise kaudu, mis tähendab kas orienteeritust teadmiste omandamisele või nende loomisele ehk teadmiste enda omaks tegemisele. Lisaks on Jarvis (1992) õppimise juures välja toonud kogemuse olulisuse, mille tüübid, primaarne või sekundaarne, määravad ära kogemuse olemuse, kas see on lihtsalt omandatud teadmine või läbi proovitud ehk enda omaks tehtud kogemus. Kokkuvõtvalt võib uuringu tulemustest välja tuua, et eratunni enda olemus toetab hobitantsija õppimist olemise kaudu, kuna soodustab individuaalõppe vormiga treeneri ja hobitantsija omavahelist suhtlust ning dialoogi, mille abil on hobitantsijal võimalus ise oma teadmisi konstrueerida ja kogetule tähendust luua. Seetõttu võib välja tuua, et hobitantsijate kogemused eratundides on eelkõige primaarsed, kuna lisaks dialoogile treeneriga proovivad ja kogevad nad õpitut ise läbi, mis annab hobitantsijale võimaluse luua teadmisele “mida” või “kuidas” isikliku tähenduse.

Edasise uurimise võimalusena Eesti kontekstis näen treeneri rolli uurimist kogemuse mõtestamise toetajana, mille eesmärk oleks mõista esiteks, kas ja kuidas toetab treener hobitantsijal eratunnis kogetu mõtestamisel ning teiseks, millised on võimalikud praktikad, mis toetaksid treenereid endid selle tegemisel. Lisaks näen teise võimalusena arendada antud uuringut edasi uurides tulemuste võrdlemise eesmärgil lisaks ka grupidundides osalevate

hobitantsijate kogemusi ja nende mõtestamise praktikaid. Kolmandaks näen edasise uurimise võimalusena viia läbi siinse uuringuga sarnane uuring, mis keskendub järgija asemel juhi rollis olevate hobitantsijate eratunni kogemustele.

Kasutatud kirjandus:

- Autio, T., Kuurme, T. & Mikser, R. (2013). Haridus. Rmt. R. Mikser (toim.). *Haridusleksikon* (43–47). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Bachata studio. (n.d.). *AvalehtI*. Loetud aadressilt: <https://bachatastudio.ee/>
- Casa de Baile. (n.d.). *AvalehtI*. Loetud aadressilt: <https://tantsukeskus.ee/avaleht/>
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020, (2014). Haridus- ja teadusministeerium. Loetud aadressil:
https://www.haridusfoorum.ee/images/haridusstrateegia/Eesti_elukestva_oppe_stratee
- Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035. (2021). Haridus- ja Teadusministeerium. Loetud aadressil:
file:///C:/Users/LENOVO/Downloads/1._haridusvaldkonna_arengukava_2035_kinnitatud_11.11.21.pdf
- Hobi. (n.d.). *Haridussõnastik*. Loetud aadressil:
<https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=hobi&F=M&C06=en>
- Jarvis, P. (2011). Learning: The Experience of a Lifetime! Rmt. L. Jõgi & K. Krabi (toim.). *Raamat õppimisest. Õppides täiskasvanuks - õppimine erinevates perspektiivides*. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Jarvis, P. (1992). *Paradoxes of Learning: On Becoming an Individual in Society*. San-Francisco: Jossey-Bass.
- Jarvis, P. (1998). *Täiskasvanuharidus ja pidevõpe. Teooria ja praktika*. Tallinn. SE & JS.
- Jõgi, L. (2013). Andragoogika. Rmt. R. Mikser (toim.). *Haridusleksikon* (43–47). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Kuurme, T. (2011). Kas sellist iseennast ma tahtsingi? Rmt. L. Jõgi & K. Krabi (toim.). *Raamat õppimisest. Õppides täiskasvanuks - õppimine erinevates perspektiivides*. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Laherand, M.-L. (2008). Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Latin Passion. (n.d.). *AvalehtI*. Loetud aadressilt: <https://latinpassion.ee/pages/index>
- Leelo, A. & Mekk, T. (2020). *Mitteformaalõppe kogemus praktiku tähenduses* (magistritöö). Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Marvasti, A. B. (2004). *Qualitative Research in Sociology*. SAGE Publications, Ltd.
- Mayer, R. E. (1996). Learners as Information Processors: Legacies and Limitations of Educational Psychology's Second Metaphor. *Educational Psychologist*, 31(3/4),

- 151-161. Loetud aadressilt:
<https://nschwartz.yourweb.csuchico.edu/Mayer%20metaphor%201996.pdf>
- Mitteformaalõpe. (n.d). *Haridussõnastik*. Loetud aadressil:
<https://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=mitteformaalne&F=M&C06=en>
- Märja, T., Jõgi, L., & Lõhmus, M. (2021). *Andragoogika. Raamat täiskasvanute õppimisest ja õpetamisest*. Tartu: Atlex OÜ.
- Olev, A. & Alumäe, T. (2022). Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service. *Baltic J. Modern Computing*, 10(3), 409–421.
doi:10.22364/bjmc.2022.10.3.14
- Palts, T. (2010). *Tantsuklubi kuvand ja treeningmotiivid tantsijate seas* (bakalaureusetöö). Tartu: Tartu Ülikool.
- Sikk, K. (2018). *Tantsijate motiivid jazz, hip-hop ja cheerleaders & show tantsustiilides DanceAct tantsustuudio näitel* (bakalaureusetöö). Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Tango. (n.d). *Hobitants*. Loetud aadressilt: <https://www.tango.ee/hobitants/>
- Tantsumeka. (n.d). *Hobitants*. Loetud aadressil:
<https://tantsumeka.ee/index/hobitants/hobiklubi/>
- Tumblin, H. G. (2020). *Who I Am: Gender, Embodiment, and Code Switching in Bachata Dance Communities*. (Magistritöö, University of Tennessee, Knoxville). Loetud aadressil:
https://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7748&context=utk_gradthes
- Vooglaid, Ü. (2019). *Elanikust kodanikuks. Käsiraamat isemõtlejale*. [E-raamat (PDF)]. Loetud aadressil:
<https://vooglaid.org/wp-content/uploads/2020/12/Ülo-Vooglaid-Elanikust-kodanikuks-veebi-08.12.2020.pdf>

LISA 1. Intervjuu küsimused

(Enne intervjuule tulemist palun otsida foto, mis iseloomustab teda kõige rohkem tantsijana)

TANTSIJA KOGEMUSED

Tantsija laiema kogemuse avamine

1. Räägi, miks sa selle foto valisid, mis lugu sul sellega seondub?
2. Räägi, mida tähendab sinu jaoks tantsimine.
 - a. Kui pikk on olnud Sinu kogemus tantsijana? Bachata tantsijana?
 - b. Kui palju eratunde hetkeseisuga võtnud oled?
 - c. Miks oled otsustanud eratunde võtta?

Kogemused eratundides

3. Kirjelda, milline näeb välja tavapäraselt Sinu eratund.
4. Mis on eratundides Sinu jaoks oluline?
5. Mida sa oled eratundides õppinud/kogenud?
6. Millised on sinu ootused eratundidele?

KOGEMUSELE TÄHENDUSE ANDMINE

7. Mida sa väärtustad eratundides osalemisel? / Milline väärtus on sinu jaoks eratundidel?
8. Mis sind toetab eratunnis kogetu mõtestamisel?
9. Mida tahad veel midagi lisada?
10. Kas soovid intervjuu transkriptsiooni ülevaatamiseks ja vajadusel täiendamiseks?

LISA 2. Pildid, läbi mille intervjuueeritavad ennast tantsijana kirjeldasid

Pilt 1. Kollaaž intervjuueeritavate piltidest, mis iseloomustavad neid tantsijana